

Môi trường sinh thái và hành trình nhân quả

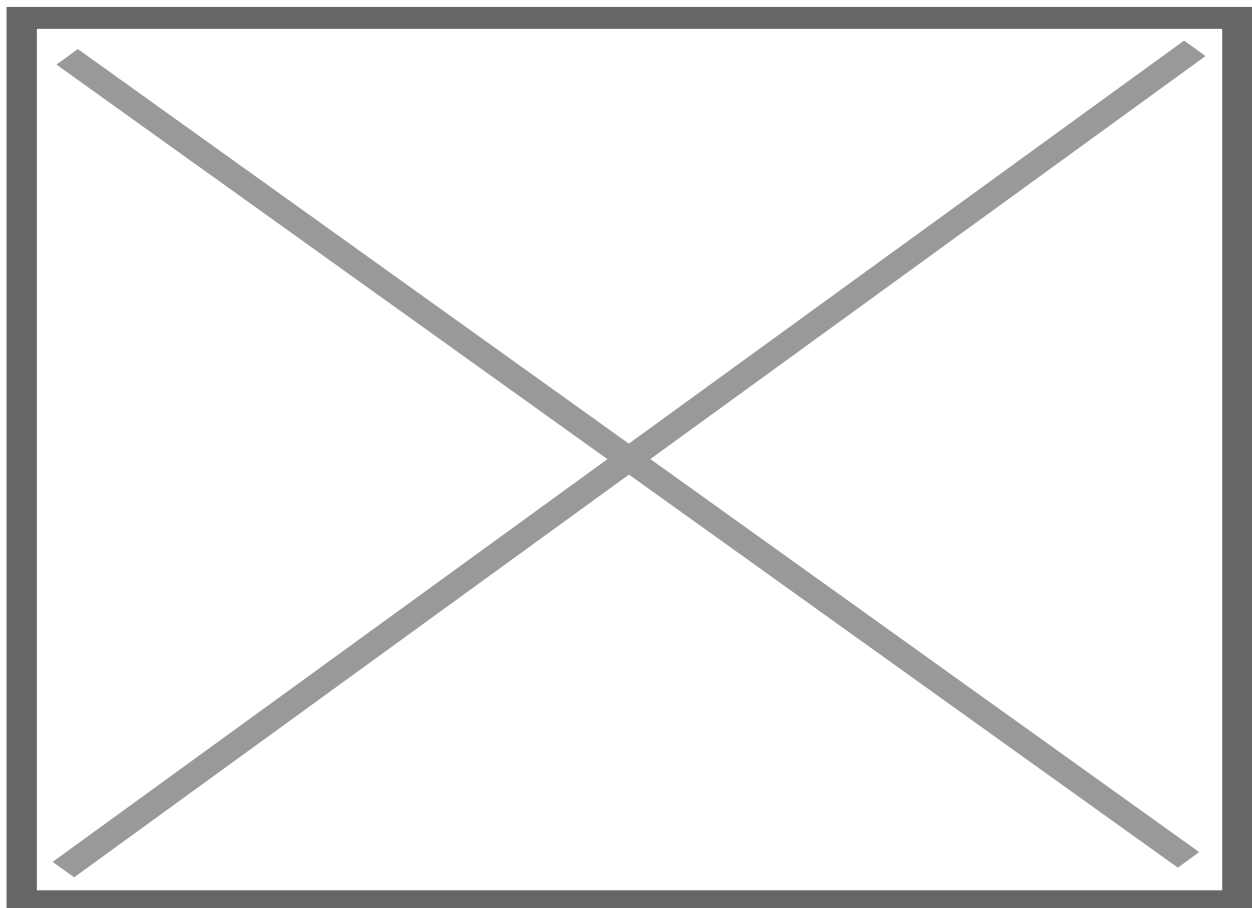
ISSN: 2734-9195 17:18 10/02/2022

Pháp Vương Tử Tạp chí Nghiên cứu Phật học Số tháng 1/2022

Đạo Phật là đạo giác ngộ, đạo trí tuệ vì luôn đề cao cái "*thấy như thật*" - nghĩa là: Từ lý thuyết, phương pháp cùng với kết quả đều hợp lý, không chen chủ quan của mình vào trước hay trong khi suy nghiệm về một hiện tượng hay một sự kiện cụ thể, để sau đó đưa ra lời kết luận. Hết thấy các hành động không phát sinh từ sự "*hiểu biết như thật*", đạo Phật đều coi đó là thế giới vận hành của các nhân duyên.

Cái "*thấy như thật*" ấy là cái thấy của chính kiến - một trong tám con đường để thâm ngộ đạo Phật gọi là Bát chính đạo. Nếu không có "*cái thấy*" của chính kiến thì không thể nào có "*chính tư duy, Chính ngữ, Chính nghiệp...*". Cho nên đạo Phật còn được gọi là đạo như thật.

Mới đây, trong một pháp thoại, Đức Lạt ma thứ 14 đã trả lời một câu hỏi của thính chúng: "*Ngài cho tôn giáo nào là một tôn giáo tốt nhất?*" - Một câu hỏi rất dễ "*động chạm*" - Nhưng Ngài đã nói rằng "*tôn giáo tốt nhất là tôn giáo gần với sự thật nhất, mang lại hạnh phúc cho con người*".

Từ cái nhìn Chính Kiến, như thật, thế kỷ 20 đã khép lại với truyền thống Duy lý mà: *"Không bao giờ mà chúng ta có một niềm kiêu hãnh về trí tuệ của chúng ta như hồi đầu thế kỷ 20 nữa"* (David Peat - Từ xác định đến bất định). Thậm chí thời đại ngày nay còn được mệnh danh là Kỷ nguyên bất định. Thực ra điều này đã được các nhà khoa học phương Tây khẳng định từ những năm cuối thế kỷ 20, đầu thế kỷ 21. Sự thật ấy không do nhận thức cá nhân các nhà khoa học mà nó đã đi cụ thể vào đời sống xã hội toàn cầu - Đó là vấn nạn biến đổi khí hậu môi trường sinh thái. Cũng từ vấn nạn môi trường mà các nhà khoa học đã lên tiếng cảnh báo về một cuộc Đại tuyệt chủng lần thứ sáu đã bắt đầu! Bởi sự thật khái niệm này ra đời mới cách đây hơn hai thập niên do nhà cổ sinh học người Kenya tên là Richard Leakey và nhà Nhân chủng học người Anh: Roger Lewin đề xuất trên tạp chí Science (Mỹ), các nhà khoa học đã thống kê: có 5 cuộc đại tuyệt chủng mà trái đất của chúng ta đã trải qua, trong đó có cuộc đại tuyệt chủng gần nhất, cách đây 65 triệu năm là do một thiên thạch đâm vào trái đất làm chấm dứt sự thống trị của loài khủng long - mà bây giờ chúng ta chỉ còn thấy hóa thạch sót lại của loài này. Hết thấy những cuộc đại tuyệt chủng trước đó cũng đến bắt đầu từ sự biến đổi tự nhiên của hành tinh, hoặc các vụ tấn công thảm họa từ thiên thạch tạo ra như cuộc đại tuyệt chủng lần thứ năm như đã trình bày.

Còn cuộc đại tuyệt chủng lần thứ sáu "đã bắt đầu" này - mà hơn ai hết mỗi con người trên hành tinh xanh của chúng ta đều cảm nhận được: Đó là các hiện tượng thời tiết cực đoan, bất thường đang xảy ra, và chắc chắn sẽ bất thường hơn nữa trong tương lai. Các mùa trong một năm là rõ rệt, trước đây - thì bây giờ hòa lẫn vào nhau. và dần dần sự phân hóa này sẽ có thể làm cho không còn mùa nữa. Phát thải khí carbon đã gây ra hậu quả, sự biến đổi bất thường của khí hậu, nhiệt độ quá cao hoặc quá thấp đã gây ảnh hưởng đến đời sống của từng chúng sinh. Khí hậu thay đổi đã tạo ra những vùng "*biển chết*", khoa học thống kê hiện có hơn 400 vùng. Những cơn sóng nhiệt gây ra cháy rừng khủng khiếp ở Úc, ở Châu Âu năm 2003... Châu Phi kiệt quệ do hạn hán. Liên hợp quốc xác nhận: Hạn hán và sa mạc hóa là kết quả của việc chặt phá rừng. Các nhà sinh thái học lên tiếng khẩn cấp bởi loài thú hoang dã đang có nguy cơ tuyệt chủng và con số dự đoán là 16.000 loài trên địa cầu. Các tảng băng khổng lồ ở Bắc đảo và Nam cực đang tan rã, dẫn đến thảm họa nước biển dâng cao và bão tố mãnh liệt kèm theo. Trên đại dương đã có 18 đảo bị chìm hoàn toàn. Một tường trình từ tổ chức quốc tế về di cư tuyên bố: Có lẽ 200 triệu, thậm chí 1 tỷ người sẽ phải tị nạn do khí hậu thay đổi trước năm 2050. Đó là các cư dân ở các đảo đang chìm dần và những miền duyên hải khi nước biển dâng cao. Trong những tháng cuối 2015 vừa qua thế giới đã chứng kiến dòng người di cư "*khổng lồ*" vào các nước Châu Âu. Họ là những cư dân ở Trung Đông và Châu Phi, nhưng nhiều hơn cả là Siria, những vùng có chiến sự và nạn khủng bố hoành hành. Như vậy "*niềm kiêu hãnh về trí tuệ con người*" với truyền thống Duy lý thế kỷ 20 với những tiến bộ vượt trội của khoa học kỹ thuật cũng để lại một thứ "*rác thải*" cho cả hai hệ môi trường sinh thái và nhân sinh đó là vũ khí hạt nhân... "*thế hệ mới*" được sản sinh ra từ cuộc chạy đua vũ trang ở nhiều quốc gia. Sự tàn sát đồng loại trên phạm vi toàn cầu hay "*ngày tận thế*" không đến bất ngờ mà đang đến từ từ và thấy trước.

Lại nữa, tham vọng độc chiếm biển Đông của Trung Quốc với cuộc xâm lăng biển đảo của họ với Việt Nam, mà gần đây nhất - họ (tức Trung Quốc) đã bất chấp luật pháp Quốc tế, ngang nhiên hút cát, phá hủy các thềm san hô, lấn biển xây đảo nhân tạo làm cản cứ quân sự của họ, phá hủy môi trường rất tàn bạo.

Nhiều nhà khoa học có uy tín, từ những thập niên cuối thế kỷ 20 đã lên tiếng kêu gọi: Đừng xem trái đất như một vật thể vô tri, vô giác tồn tại thụ động - mà trái đất cũng có "*nhịp sống*" và nó đóng vai trò quan trọng đối với con người. Vì thế, hãy coi trái đất như "*một sinh thể vũ trụ đang phát triển*" có, thân vật lý (nhìn thấy được) - có tri giác và ý chí tự do, có khả năng tự hoàn thiện trên con đường tiến hóa do các định luật tự nhiên chi phối.

Việc làm sáng tỏ bằng khoa học thực nghiệm các vấn đề nêu trên còn rất khó khăn và phải có thời gian trải nghiệm. Mặc dù vậy, những quan niệm mới lạ của các nhà khoa học đã nhận được sự ủng hộ nhiệt thành của nhiều nhà tiên tri, nhà ngoại cảm có danh tiếng.

Từ góc nhìn Phật học mà luận giải về những giá trị trường tồn và biến đổi thì không có gì là bất ngờ cả: thiên nhiên đã nổi "*con thịnh nộ*", để trừng phạt con người - hay đó là **HÀNH TRÌNH NHÂN QUẢ**? Ấy là cái nhìn Chính Kiến, cái nhìn Giác ngộ về Duyên Khởi một cách trọn vẹn. Tính chất toàn cầu hóa mà nhân loại hôm nay nhận ra không chỉ thể hiện trong lĩnh vực văn hoá, mậu dịch với đỉnh cao là tổ chức thương mại thế giới WTO nữa. Kinh Hoa Nghiêm, đức Phật đã nói tới điều này: "**Một là tất cả, tất cả là một**" - sự tương quan tương duyên này như chim liền cánh, như cành liền cây.

Sự vĩ đại của Phật giáo không chỉ thông qua hình thức về tinh túy của từ bi và trí tuệ được thể hiện qua Giáo lý duyên sinh - vô ngã. Giáo lý dạy rằng : Bốn phần con người trên trái đất này luôn trong mối tương quan sinh tồn: Thiên nhiên - con người - một thế giới. Bởi những giá trị này giúp chuyển đổi mỗi cá nhân và xã hội theo chiều hướng tích cực như không đổ lỗi và gây lỗi. Cho nên việc giảm thiểu ô nhiễm môi trường sinh thái là trách nhiệm có tính toàn cầu, đó là một cái nhìn "*nhu thực*" và để thực hiện điều này một cách bền vững, thì trước hết hãy kiến tạo môi trường nhân sinh lành mạnh với cái nhìn "*nhu thực, như thị*"; đề cao các yếu tố văn hóa và đạo đức trong từng cá thể mỗi con người ngay lúc này, tạo duyên lành trong hành trình nhân quả mà đạo Phật đã đề cập từ gần 3000 năm trước.

Pháp Vương Tử Tạp chí Nghiên cứu Phật học Số tháng 1/2022